

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

16 oktyabr 2021-ci il

Ümumdünya Qida Günü

Əməllərimiz bizim gələcəyimizdir.

Daha yaxşı istehsal, qidalanma, ətraf-mühit və həyat!

Gəlin birlikdə çalışaq!

Hazırda dünyada aclıqdan və qida çatışmazlığından əziyyət çəkən, bununla yanaşı böyük əksəriyyəti yanlış qidalanma səbəbindən xroniki artıq çəkiyə malik olan milyonlarla insan mövcuddur. Kənd təsərrüfatı sahəsi riskli və gözlənilməz təhlükələr qarşı həssas bir sahə olduğu üçün dünyada ərzaq istehsalının üçdə birindən çoxunu istehsal edən kiçik təsərrüfat sahibləri yoxsulluqdan ən çox təsirlənən insanlar sırasındadır. Aqro-qida sistemi iqlim dəyişikliyinə böyük təsir göstərərək əsas amillərdən biri olur və bununla da dünyanın yoxsulluqdan ən çox əziyyət çəkən ərazilərində qida istehsalını təhlükə altında saxlayır. Bununla yanaşı ərzaq məhsullarının itkisi və israfı nəticəsində, bir çox insanların qida yardımından asılı olması ilə nəticələnir. Bu vəziyyəti hər kəs müşahidə edə bilər - aqro-qida sistemimiz yetərinə zərər çəkib və ərzaq məhsullarının istehsalı və istehlakı yollarının dəyişdirilməsinə ehtiyac heç vaxt indiki qədər aktual olmayıb.

Ağır itkilər

Yer kürəsi 2050-ci ilədək 10 milyard insanın yaşayışını təmin etməlidir, yəni bu zaman ərzində təbii-resurslar, ətraf-mühit və iqlimin üzərinə düşən yük daha da artacaq. Hətta indiki şərtlərdə belə qida istehsalı, təbii yaşayış yerlərinin pozulması və ya məhv edilməsi, təbiətdə yaşayan canlı növlərinin nəslinin kəsilməsi, resursların itirilməsi və yararsız hala gətirilməsi ilə trilyonlarla dollar vəsaitin sərf edilməsinə gətirib çıxarır.

Ən vacibi isə odur ki, bu gün aqro-qida sistemləri böyük bərabərsizlik və ədalətsizliyi özündə ehtiva edir. Ən azı 2 milyard insan təhlükəsiz ərzaq məhsullarını müntəzəm olaraq əldə edə bilmir, 3 milyard insan isə özünü sağlam qidalanma ilə təmin edə bilmir və artıq çəkidən əziyyət çəkməyə davam edir.

Zədələnmiş ekosistemlər

Təhlükəsiz və sağlam qida məhsullarının uzunmüddətli təchizatı üçün sağlam ekosistemlər mövcud olmalıdır. Lakin hazırda malik olduğumuz ekosistemlərin bərpa olunmasına ciddi ehtiyac var. BMT-nin Ekosistemin Bərpası üzrə Onillik proqramının başladığı ildə çoxsaylı resursların sərf edilməsini tələb edən ərzaq məhsullarının qlobal istehlakı və təbii landşaftların kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı üçün həmçinin, otlaq yerləri kimi istifadə edilməsi torpağın vəziyyətini pisləşdirməyə, meşələri məhv etməyə və biomüxtəlifliyi kəskin şəkildə azaltmağa davam edir.

Dünyanın bəzi hissələrində iqlim dəyişiklikləri kənd təsərrüfatı məhsullarının və mal-qara heyvanlarının məhsuldarlığının azalmasına,

AQRO-QIDA SİSTEMLƏRİ NƏDİR?

Aqro-qida sistemi, qida məhsullarının (taxılkimilər, tərəvəzlər, balıqlar, meyvələr və mal-qara) təsərrüfatdan süfrəyə qədər keçdiyi yolu, o cümlədən bu məhsulların yetişdirilməsi, toplanması, emal edilməsi, qablaşdırılması, daşınması, paylaşdırılması, satılması, alınması, hazırlanması və istehlak edilməsini əhatə edir. O, eyni zamanda qeyri-ərzaq məhsullarını (məsələn, meşəçilik, heyvandarlıq təsərrüfatı, bioloji yanacaqın və liflərin istehsalı üçün xammaldan, biokütlədən istifadə edilməsi), yəni insanların yaşamaq üçün zəruri vasitələrini, habelə qida və kənd təsərrüfatı məhsullarının əldə edilməsində iştirak edən bütün fəaliyyətlər, investisiyalar və seçimləri əhatə edir.

balıqçılıq və aqro-meşə meliorasiyanın azalmasına həmçinin əsas ərzaq məhsullarının tərkibində zülallar, minerallar və vitaminlərin azalması isə onların qida tərkibinin dəyişməsinə səbəb olur.

Ərzaq israfı

Milyonlarla insan aclıqdan əziyyət çəkdiyi halda, külli miqdarda ərzaq məhsulları hər gün məhv edilir: istehsal və ya daşınma zamanı xarab olur, ev təsərrüfatı, pərakəndə satıcılar və ya restoranların zibil qablarına atılır. Ərzaq məhsullarının boş yerə sərf edilməsi onların istehsal edilməsi üçün istifadə edilən qiymətli resursların da sərf edilməsi deməkdir. Dünyada istixana qazi tullantılarının 10%-ə qədəri istehlak edilməyən ərzaq məhsulları nəticəsində yaranır. Ərzaq tullantıları dünyada tullantı poliqlonlarını doldurur və burada çürüyərək CO2-dən daha zərərli olan istixana qazının - metanın formalaşmasına səbəb olur. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə ərzaq məhsullarının israfının qarşısını almaq üçün təkmilləşdirilmiş saxlama sisteminə və infrastruktura, habelə aqro-qida təchizatı və tələbatına uyğun olan texnologiyalara çıxışa ehtiyac var.

SAĞLAM QİDALANMA DAHA BAHALIDIR?

Sağlam, təhlükəsiz və düzgün ərzaq məhsulları hamı üçün əl çatan olmalıdır, lakin bu gün heç də belə deyil. Təzə meyvə və tərəvəzlər kimi sağlam qidalar, buğda, düyü və ya qarğıdalıya nəzərən istehsal prosesində daha çox risklərinə malikdirlər. Xüsusilə yol və saxlama şərtləri yaxşı vəziyyətdə olmadıqda onların daşınması daha da çətinləşir və istehlakçılara baha başa gəlir. Tariflər və subsidiyalar əsas qida məhsullarının yetişdirilməsini təzə məhsullardan daha mənfəətli edir. Digər tərəfdən, paxlalılar kimi sağlam zülal mənbələri bir qayda olaraq ət və ya süd məhsullarından daha ucuz olur.

COVID-19-DAN QAYNAQLANAN XƏRCLƏR

Ümumdünya Qida Günü bütün dünyada qida təhlükəsizliyi üçün dağıdıcı təsirlərə malik olmuş COVID-19 pandemiyasının başlamasından sonra ikinci dəfə qeyd edilir. COVID-19 pandemiyası dünyada aclıqdan əziyyət çəkən 690 milyon insanın 100 milyondan çox artmasına səbəb ola biləcək iqtisadi azalmanı özü ilə gətirib.

Climate Field School

Livelihood Adaptation To Climate Change Project (LACCP)

কৃষি মন্ত্রসারণ অধিদপ্তর (DAE), নাচোল
জাতিসংঘের খাদ্য ও কৃষি সংস্থা (FAO)

Nəyi dəyişməliyək?

Parçalanmış aqro-qida sistemlərimizin vəziyyətinin düzəlməsi üçün kollektiv tədbirlər görmək lazımdır. Bununla hər kəsin yeməyə təhlükəsiz və qidalı ərzaq məhsullarına sahib olması, bütün ərzaq təchizatı zəncirinin daha dayanıqlı, davamlı və inklüziv olması, bu sahədə işləyənlər üçün ədalətli şərtlər və sosial müdafiə təmin edilməlidir. Bu dəyişikliklərin reallaşması üçün hər kəs öz rolunu oynamağalıdır. Bunun üçün dövlətlər siyasətlərini, özəl sektor biznes modellərini, insanlar düşüncə tərzini və davranışını dəyişməli olacaq.

FAO dəyişiklik üçün çalışır

Xoşbəxtlikdən, vəziyyəti düzəltmək, bizi və planetimizi doğru yola çəkmək üçün görülə biləcək tədbirlər çoxdur.

FAO-nun aqro-qida sistemlərinin transformasiyasını dəstəkləməsi aqro-ekologiyaya əsaslanır. Bu zaman sistemin ədalətli və əhatəli olması üçün sosial aspektlərlə yanaşı, təbii resursların davamlı idarəetməsinə də diqqət yetirilir. Kənd təsərrüfatı sistemi nə qədər müxtəlifliyə malikdirsə, onun iqlim dəyişikliyinə və digər zərbələrə uyğunlaşma qabiliyyəti də bir o qədər yüksəkdir. İnteqrasiya olunmuş bitkiçilik-heyvandarlıq-meşəçilik-balıqçılıq sistemlərinin fərqli kombinasiyaları fermerlərə eyni ərazidə, eyni zamanda və ya növbəli şəkildə müxtəlif məhsullar - ərzaq, enerji, lif, taxta və digər meşə məhsulları istehsal etməyə kömək edə bilər.

DAYANIQLI ƏRZAQ SİSTEMLƏRİ ÜÇÜN QLOBAL SAMMİT

Bu il BMT-nin Baş Katibliyi Ərzaq Sistemləri üzrə birinci Sammiti keçirib. Sammitin məqsədi dünyada ərzaq məhsullarının istehsalı və istehlakı üsullarında böyük dəyişikliklərin edilməsi üçün yol xəritəsinin hazırlanmasıdır. Sammitin bir ildən çox müddətdə dünyanın müxtəlif yerlərində həyata keçirilən tədbirləri ərzaq sistemlərimizin daha güclü və ədalətli olması üçün ən effektiv kanalların araşdırılmasını və çox sayda iştirakçını əhatə edir. Oktyabr ayında Ümumdünya Qida Gününün qeyd edilməsi üçün keçirilən yüzlərlə tədbir və fəaliyyətlər Sammitin əsas nəticələrini araşdırmağa və gələcək addımları müzakirə etməyə imkan verəcək.

SAĞLAM HƏYAT TƏRZİ ÜÇÜN DAHA YAŞIL ŞƏHƏRLƏR

Dünya əhalisinin yarısından çoxu şəhər şərtlərində yaşadığından və dünyanın ərzaq təchizatının 70%-ni istehlak etdiyindən şəhərlər dayanıqlı inkişafa xüsusi diqqət

yetirməlidir.

Dünya əhalisinin yarısından çoxu şəhər şərtlərində yaşadığından və dünyanın ərzaq təchizatının 70%-ni istehlak etdiyindən şəhərlər dayanıqlı inkişafa xüsusi diqqət yetirməlidir.

- təchizat zəncirinin qısaldılması üçün şəhər şərtlərində kənd təsərrüfatının təşviq edilməsi;
- qida ilə bağlı xəstəliklərin azaldılması üçün sağlam qidalanmanın təbliğ edilməsi;
- ərzaq tullantılarının azaldılması və idarəedilməsi;
- daha sağlam ətraf-mühit üçün yaşıllıqların sahəsinin artırılması;
- ərzaq sisteminin daha yaxşı planlaşdırılması üçün şəhərlərin kənd əraziləri ilə birləşdirilməsi.

MƏSULİYYƏTLİ AQRO-QIDA SİSTEMLƏRİ

Hökumətlər özəl şirkətlərdən məsuliyyətli biznes fəaliyyəti qaydalarına riayət etmələrini getdikcə daha çox tələb edirlər. Kənd təsərrüfatı sektorunda bu qaydalara xüsusilə inkişaf edən iqtisadiyyatlardan məhsulların alınması zamanı təchizat zəncirinə mənfi sosial və ekoloji təsirlərin müəyyən edilməsi, azaldılması və aradan qaldırılması daxildir. İnkişaf edən ölkələrdə uşaq əməyi kimi sosial risklərin və meşələrin qırılması kimi ekoloji təsirlərin istehsaldan emal və satış prosesinə qədər aktual olduğunu nəzərə alsaq, bu, çox vacibdir.

Dayanıqlı və ədalətli ərzaq sistemi

Dayanıqlı aqro-qida sistemində hər kəsə kifayət qədər, sağlam və təhlükəsiz ərzaqlar münasib qiymətdə təklif edilir və heç kim aclıqdan və ya qida çatışmazlığından əziyyət çəkmir. Yerli bazarda və ya ərzaq mağazalarında rəflər doludur, lakin daha az ərzaq israf edilir, ərzaq təchizatı sistemi ekstremal hava şərtləri, qiymət artımı və ya pandemiya kimi sarsıntılara daha dözümlüdür, habelə bütün bunlar ətraf-mühitin çirklənməsi və ya iqlim dəyişikliklərini məhdudlaşdırır.

Dayanıqlı aqro-qida sistemləri gələcək nəsillər üçün iqtisadi, sosial və ekoloji şərtləri korlamadan hamıya qida təhlükəsizliyi və sağlam rasion verir. Onlar heç kəsi geridə qoymadan **daha yaxşı istehsal, qidalanma, ətraf-mühit və həyata** aparır.

İstehlakçının gücü

Seçdiyimiz ərzaq məhsulları və onu hazırlama, bişirmə, saxlama və utilizasiya etmə üsullarımız bizi aqro-qida sisteminin fəaliyyətinin aktiv iştirakçısına çevirir. Hər kəs istehlakçıdır və aqro-qida sistemlərinin müsbət istiqamətdə dəyişməsi üçün keçmiş vərdişlərimizi dəyişməyin vaxtıdır. Biz sağlam, ekoloji təmiz və sosial məsuliyyətli məhsullar seçərək bazara təsir edə bilərik. Bu, hökumətləri daha dayanıqlı siyasətlər hazırlamağa, təkmilləşdirilmiş kənd təsərrüfatı metodlarını təşviq etməyə və dayanıqlı sağlam qidalanmaya daha çox sərmayə qoymağa vadar edəcək.

Biz bazara qida rasionumuza yeni, yerli və mövsümi qidalar əlavə etməklə, qida tullantılarını azaltmaqla, izafi qablaşdırılmaya malik qida məhsullarını almaqdan imtina etməklə və yediyimiz məhsulların ekoloji və sosial təsirləri haqqında maariflənməklə təsir edə bilərik.

FAO-NUN FƏALİYYƏTİ

- Yer, torpaq və meşələrin deqradasiyasının aradan qaldırılması FAO-nun **Nepalın** məhsuldarlığını itirmiş Çuriya bölgəsinin ərzaq təhlükəsizliyi sistemində oynadığı kritik rolunun bərpasına yönəlmiş layihəsinin əsasında durur. Landşaftların qorunmasına istiqamətlənmiş işlər 200 000 ev təsərrüfatına xeyir gətirir və əsasən təsərrüfatın uzunmüddətli qida istehsalı perspektivlərini yaxşılaşdırır.
- FAO balığın məktəblərin qidalanma proqramlarına daxil edilməsi üçün **Anqola, Honduras və Peru** hökumətləri ilə əməkdaşlıq edir. Bu strategiya uşaqlara zəngin zülal, vitamin və mikroelementlər, balıqçılar, akvamədəniyyət istehsalçıları və emalçılara isə gəlir mənbəyi verir.
- FAO digər ölkələrdə məktəblərdə praktiki təlimlərin keçirilməsi ilə qida üzrə savadlılığının artırılmasına kömək edir. O, **Kamboca** və **Qanada** uşaqların məktəbdə qida rasionunun sağlam qidalanma hüququna uyğun olması üçün səy göstərir.
- FAO-nun rəhbərlik etdiyi dövlət-özel sektor əməkdaşlığı təşəbbüsü Türkiyənin qonaqlama sektorunda qida tullantılarının azaldılmasına istiqamətlənib. FAO Kənd Təsərrüfatı və Meşə Nazirliyi və “Metro Turkey” topdansatış şirkəti ilə əməkdaşlıq edərək otellərdə, barlarda və restoranlarda çalışan insanların qida tullantılarını azaltması üçün təlimatlar hazırlayır. Təlimatlara heyvan yemi, kompost və ya bioenerji istehsal etmək üçün ianə verilməsi, yemək qalıqları və qeyri ərzaq qida tullantılarının emal edilməsi ilə əlavə qida məhsullarından istifadə edilməsi ilə bağlı tövsiyələr daxildir. Mətbəx/xidmət işçiləri aşpazlardan “tullantıların sıfır həddində olduğu menyular” hazırlamaqla bağlı təlim alır, məhsulları təhlükəsiz şərtlərdə saxlamağı və qida qalıqlarını yenidən istifadə etməyi öyrənirlər.
- FAO **Qırğızstanda** kənd təsərrüfatı resursları və vasitələri, ekoloji təmiz və ekoloji təhlükəsiz təcrübələr üçün texniki təlimlər, maarifləndirmə xidmətləri və qida savadlılığı təmin edən Cash+ proqramına start verir.
- FAO-nun Dağ Tərəfdaşlıq Məhsulları sertifikatlaşdırma və etikətləmə sxemi **Filippinin** Kordilyer dağlıq bölgəsindəki Pasil çayı vadisinin terraslarında 500 qadının aqro-biomüxtəlifliyi saxlamaq üçün ənənəvi Ulikan qırmızı düyü çeşidini qoruması və satmasına kömək edir, onları davamlı gəlir mənbəyi ilə təmin edir.
- **Suriyadakı** onillərlə davam edən münəfiq insan itkiləri ilə yanaşı maddi çətinliklər və ərzaq təhlükəsi də yaradıb. FAO-nun təşəbbüsü çərçivəsində təzə mövsümi məhsulları emal etmək üçün avadanlıqlarla təchiz olunmuş qida emalı müəssisələri qurulub, habelə qadınların kiçik miqyaslı aqro-qida müəssisələri qurmasına və məhsullarını satışa çıxarmasına imkan verən məkanlar və təlimlər təmin edilib.

QIDA QƏHRƏMANLARI

Sahəsi 2 hektardan az olan kiçik torpaq sahələrində işləyən fermerlər dünya üzrə qida istehlakının üçdə birindən çoxunu istehsal edir. Daha çox inkişaf etməkdə olan ölkələrdə fəaliyyət göstərən bu təsərrüfatlar yoxsul və qida təhlükəsizliyi təmin edilməyən ailələr tərəfindən idarə edilir. Bu ərzaq qəhrəmanları ərzaq sistemlərinin transformasiyasında aparıcı rol oynamaları üçün onlara sağlamlıq və rifahlarını qorumaq üçün təlim, maliyyələşmə, stimullar və marketinq, habelə sosial müdafiə imkanları ilə təmin edilməlidir.

İNNOVATİV HƏLLƏR

Dünya ölkələrində innovasiyalar ərzağın istehsal, emal, satış və istehlak üsullarını dəyişir, daha dayanıqlı və etibarlı aqro-qida sistemləri qurmağa kömək edir. Təchizat zəncilərini optimallaşdırmaq, fermerlərin bazara çıxışını artırmaq, suyun/torpağın idarəedilməsini təkmilləşdirmək, zərərverici və xəstəliklərlə mübarizə aparmaq və təbii fəlakətlərə hazır olmaq üçün rəqəmsal texnologiyalar və innovativ təcrübələr istifadə olunur. İqlim dəyişikliyinə qarşı dayanıqlılığın artırılması üçün texnologiyalarla bir araya gələn proqnostik texnologiyalar və analitika istehsalçıların resursları israf etmədən lazım olan məhsulları istehsal etməsinə kömək edə bilər.

FAO kənd təsərrüfatı sahəsində problemlərin həll edilməsi və rəqəmsal bərabərsizliyi azaltmaq məqsədilə yeni texnologiyaların istifadə edilməsinin ön sıralarında yer alır. Onun 1000 Rəqəmsal Kənd Təşəbbüsünün məqsədi bütün dünyada kəndlərin və kiçik şəhərlərin rəqəmsal transformasiyasını təşviq etməkdən ibarətdir. Bulud texnologiyalarına əsaslanan Rəqəmsal Xidmətlər Portfeli isə on minlərlə fermerə məlumat və konsultasiya təklif edir. FAO-nun Google korporasiyası ilə əməkdaşlıq edərək hazırladığı innovativ, açıq mənbəli böyük verilənlər aləti EarthMap torpaqların monitorinqi üçün

mürəkkəb geo-məkan məlumatlarına çıxışı asanlaşdırır.

Texnologiyalarla bağlı nailiyyətlərin əldə edilməsi ilə yanaşı, aqro-qida sistemləri sahəsində mövcud milli statistika və monitorinq sistemlərinin və məlumatların təhlil edilməsi imkanlarının gücləndirilməsi də vacibdir. Etibarlı məlumatlar dayanıqlı və inklüziv ərzaq sistemlərinin inkişafını dəstəkləyəcək effektiv siyasətlərin hazırlanması və monitorinqi üçün ilkin şərtidir.

FAO Qərbi Afrikada səhra çayırtəkəsinin hücumları ilə mübarizə aparmaq üçün dronlardan istifadə edir. Myanmarda isə dronlar meşə və torpaqların dayanıqlı istifadəsini təmin edərək onların monitorinqi üçün istifadə edilir. Müxtəlif smartfon proqramları kiçik fermerlərin zərərvericiləri müəyyən etməsinə, balıqçıların balıq ovunu qeydə almasına və balıq satmasına, heyvandarlıq təsərrüfatlarında heyvanların qayğısına qalmasına kömək edir.

©FAO/Veejay Villafraanca

©Chris Steele Perkins/Magnum Pho

Ölkələr nə edə bilər?

- Daha səmərəli, inklüziv, dözümlü və dayanıqlı aqro-qida sistemlərinə keçməklə bütün insanların kifayət qədər, münasib qiymətli, sağlam və təhlükəsiz qidaya çıxışının olmasını təmin etmək;
- Ərzaq sistemlərinə təsir edən müxtəlif sahələri (kənd təsərrüfatı, səhiyyə, təhsil, ətraf-mühit, su, sanitariya, gender, sosial müdafiə, ticarət, məşğulluq və maliyyə) nəzərə alan siyasətlərin hazırlanmasına sübutlara əsaslanan yanaşma tətbiq etmək;
- İnnovasiyaların vacibliyini, instinktiv bilikləri, qadın və gənclərin ərzaq sistemlərinin transformasiyasında oynadığı rolunu qəbul etmək;
- Kiçik fermerlərin təlim, maliyyələşmə, rəqəmsal texnologiyalar, maarifləndirmə xidmətləri, sosial müdafiə, erkən xəbərdarlıq sistemləri, habelə iqlim dəyişikliklərinə dözümlü olan bitki növləri və heyvan cinslərinə çıxışını artırmaqla yaşamaq üçün vəsaitlərinin artmasına kömək etmək;
- Qida savadlılığını artırmaq və özəl sektorun daha sağlam və dayanıqlı ərzaqlar istehsal etməsini təşviq etmək, qida

tullantılarını daha məsuliyyətli şəkildə idarə etmək və qeyri-sağlam ərzaq məhsullarının marketinqini məhdudlaşdırmaq;

- Məhsul yığımindən sonra məhsul itkisini azaltmaq üçün infrastruktur, münasib texnologiyalar və təlimə sərməyə qoymaq;
- Beynəlxalq standartlar və nəzarət sistemlərini inkişaf etdirmək və həyata keçirmək, heyvanlara, insanlara, bitkilərə və ətraf-mühitə zərər verə biləcək təhlükələrlə mübarizə aparmaq üçün "Vahid Sağlamlıq Yanaşması"nı tətbiq etməklə qida təhlükəsizliyini təşviq etmək.

Fermerlər nə edə bilər?

- Dialoqa girmək, maarifləndirmə xidmətləri, fermerlərin təşkilatlarında, kooperativlərdə ya fermer sahə məktəblərində iştirak etmək və dayanıqlılığını artırmaq üçün qidalanma, biomüxtəliflik, rəqəmsal texnologiyalar və fermer texnologiyaları haqqında öyrənmək;
- Biomüxtəlifliyə hörmət edən, ətraf-mühit üçün daha təhlükəsiz olan və təbii resurslardan daha səmərəli şəkildə istifadə edən dayanıqlı kənd təsərrüfatı təcrübələrini qəbul etmək;

- Təbii resurslardan daha dayanıqlı üsullarla istifadə edən, habelə quraqlıq və xəstəliklərə daha dözümlü olan bitki toxumları və ya heyvan cinslərinə əsaslanan ekoloji təmiz kənd təsərrüfatı yanaşmalarını nəzərdən keçirmək;
- Məhsulu vaxtında yığmaqla, anbarları təkmilləşdirməklə və qabaqcıl təcrübələr və texnologiyalar haqqında öyrənməklə itkiləri azaltmaq.

Özəl sektor nə edə bilər?

- Məhsullarda doymuş yağların, transyağların, şəkərlərin və duzun miqdarını məhdudlaşdırmaq və qida təhlükəsizliyini və keyfiyyətini artırmaqla aydın etiketlənmə təmin etmək;
- Layiqli iş şərtləri təmin etmək və işçilərin iş yerində sağlam qidalanmaya çıxışını təmin etmək;
- Bioloji parçalana bilən və ya təkrar emal edilən materiallardan istifadə etməklə saxlama müddətinin daha uzun olmasını təmin edən və qida təhlükəsizliyini artıran qablaşdırma seçmək;
- Maliyyə sektoru marjinal icmalar, o cümlədən qadınlar və

gənclərə kredit və əmanət alətləri verməlidir.

Akademik dairələr nə edə bilər?

- Dayanıqlı ərzaq sistemləri üçün iqlim dəyişikliyi strategiyalarını nümayiş etdirmək məqsədilə dəlillərə əsaslanan biliklər yaratmaq və bunu hökumətlərlə bölüşmək;
- Universitetlər, məktəblər, texniki və peşə təhsili və tədris mərkəzləri tələbələrin qida savadlılığını təmin etməlidir.

Vətəndaş cəmiyyəti nə edə bilər?

- Kampaniyalara başlayaraq dəyişikliklər üçün dəstək almaq və sağlam və dayanıqlı qida seçimlərini müdafiə etmək;
- Kənd təsərrüfatı sistemləri yalnız hər kəsin iştirakı ilə dəyişdirilə biləcəyindən dünyada yoxsul, kiçik fermerlər, yerli əhali, qadınlar və gənclərə səs hüququ vermək.

Biz nə edə bilərik?

- Sağlam qidalara olan tələbatı artırmaq üçün emal edilmiş məhsulları deyil, fərqli çeşidli sağlam qidaları seçmək;
- 2021-ci il Beynəlxalq Meyvə və Tərəvəz ilidir, bu, bizi daha çox təzə məhsul yeməyə və yerli bitki növləri haqqında öyrənməyə sövq edir;
- Heyvan zülallarından daha ucuz və faydalı olan, qoz və paxlalı bitkilər kimi bitki mənşəli zülalları rasionumuza əlavə etmək;
- Qida məhsullarının xarab olmasının qarşısını almaq və qida tullantılarını azaltmaq üçün alış-veriş və yemək hazırlanması prosesini planlaşdırmaq və təşkil etmək;
- FAO tərəfindən dəstəklənən etiketləri, habelə istehsalçılar və planet üçün dayanıqlı istehsal şərtlərini təsdiq edən digər etiketləri seçmək;
- Dayanıqlı sağlam qidalanmanın tərəfdarı olmaq! Sizi əhatə edən insanlarla danışmaq və məktəblərdə, baxçalarda və digər ictimai yerlərdə sağlam qidaların təqdim edilməsindən əmin olmaq.

QISA FAKTLAR

Dünyada **3 milyarddan ÇOX** insan (dünya əhalisinin demək olar ki, **40%-i**) **sağlam qida əldə edə bilmir**

Təqribən **2 milyard** insan yanlış qidalanma və oturaq həyat tərzilə əlaqədar olaraq **artıq çəki və ya piylənmədən** əziyyət çəkir. Bununla əlaqədar səhiyyə xərcləri **2030-cu ilədək** illik 1,3 trilyon ABŞ dollarını keçə bilər

Dünyada **aqro-qida sistemlərində** hazırda istənilən başqa sektordan daha çox, yəni **1 milyard** insan çalışır

Kiçik fermerlər resursa, o cümlədən maliyyələşmə, təlim və texnologiya çıxışda çətinlik çəkməsinə, habelə yoxsulluq kimi problemlərinə baxmayaraq, bütün **dünyada ərzaq məhsullarının 33%-dən** çoxunu istehsal edir

Bütün dünyada 25-34 yaş kateqoriyasından olan insanlar arasında kişilərə nisbətən **20% daha çox qadın ciddi yoxsulluq** içində yaşayır və **yerli əhalidən olan qadınların 18%-dən** çoxu gündə **1,90** ABŞ dollarından aşağı məbləğə yaşayır.

Hazırda **dünyanın qida sistemləri** qlobal antropogen istixana qazı tullantılarının **33%-dən** çoxunun yaranması üçün məsuliyyət daşıyır

Məhsul yığımının, emalının, saxlanması və daşınmasının qeyri-kafi vəziyyətdə olması səbəbindən **dünyada ərzaq məhsullarının 14%-i atılır** və **17%-i** istehlakçı səviyyəsində **israf olunur**

Dünya əhalisinin **55%-i şəhərlərdə** yaşayır və **2050-ci ilədək** bu göstərici **68%-ə** yüksələcək

İnsanların **10%-i** bakteriya, virus parazitləri və ya kimyəvi maddələrlə çirklənmiş **təhlükəli ərzaq məhsullarından** zərər çəkir

16 oktyabr 2021-ci il

Ümumdünya Qida Günü

Ümumdünya Qida Günü münasibətilə 150 ölkədə kollektiv tədbirlərin keçirilməsi onu BMT-nin təqvimində ən geniş şəkildə qeyd edilən günə çevirir. Yüzlərlə tədbir və təşviqat tədbirləri hökumətlər, bizneslər, QHT-lər, media və ümumi ictimaiyyəti bir araya gətirir. Bu tədbirlər aclıqdan əziyyət çəkən insanların maraqlarının qorunması və hamı üçün sağlam qidalanmanı təmin etmək ehtiyacının qarşılınması məqsədilə dünya miqyasında maarifləndirmə və tədbirlərin keçirilməsini təbliğ edir. #ÜmumdünyaQidaGünü 2021 bütün dünyada ölkələrin COVID-19 pandemiyasının təsirləri ilə mübarizə apardığı şərtlərdə ikinci dəfə qeyd olunacaq. Əl-ələ verərək qurmalı olduğumuz gələcəyə baxmağın vaxtıdır.

#WorldFoodDay

#FoodHeroes

fao.org/world-food-day

**BİRLƏŞMİŞ MİLLƏTLƏR
TƏŞKİLATININ ƏRZAQ
VƏ KƏND TƏSƏRRÜFATI
TƏŞKİLATI**

Viale delle Terme di Caracalla
00153 Rome, Italy

